

Tarih: 10.05.2007

Bilgi Raporu

Sayı : 2007 – 695 – 655
Konu : Pakistan'ın Ekonomik Profili ve Konya ile Pakistan Arasındaki İşbirliği Alanları

Hazırlayan: Nazlı MAÇ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I

PAKİSTAN'IN EKONOMİK, TİCARİ VE SEKTÖREL PROFİLİ

1.1. Genel Ekonomik Durum.....	4
1.2. Pakistan Ekonomisinin Sektörel Yapısı	5
1.2.1. Tekstil Sektörü	5
1.2.2. İmalat Sanayi	6
1.2.3. Çimento Sektörü.....	6
1.2.4. Enerji Sektörü	7
1.2.5. Bankacılık Sektörü.....	7
1.2.6. Otomotiv Sektörü	7
1.3. Dış Ticaret.....	8
1.3.1. İhracat	8
1.3.2. İthalat	8

BÖLÜM II

TÜRKİYE - PAKİSTAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

2.1. Dış Ticaret.....	10
2.2. Yatırım İlişkileri.....	12
2.2.1. Türkiye'deki Pakistan Yatırımları	12
2.2.2. Pakistan'daki Türk Yatırımları	1
2.3. İşbirliği Olanakları.....	12
2.3.1. İnşaat - Taahhüt Alanında İşbirliği	12
2.3.2. Potansiyel İşbirliği Alanları.....	13
2.4. Sorunlar	
2.4.1. Taşımacılık	13
2.4.2. Pazarlama ve Tanıtım Eksikliği.....	14
2.4.3. Bankacılık Sistemine İlişkin Sorunlar.....	14
2.4.4. Tekstil ve Konfeksiyon Ürünlerinde Pakistan'a Uygulanan Kota	15
2.4.5. Tarife Dışı Engeller	15
2.5. Anlaşmalar	15

BÖLÜM III
KONYA - PAKİSTAN TİCARİ İLİŞKİLERİ VE İŞBİRLİĞİ ALANLARI

3.1. Konya'nın Ekonomik, Ticari ve Sektörel Profili.....	16
3.1.1. Konya'nın Ekonomik Potansiyeli	16
3.1.2. Konya'nın Sektörel Yapısı.....	17
3.1.3. Konya'nın Dış Ticareti.....	18
3.2. Konya ile Pakistan Arasındaki Olası İşbirliği Alanları	18
3.2.1. Tarım Makinaları Sektörü	19
3.2.2. Gıda Makinaları Sektörü.....	19
3.2.3. Mobilya Sektörü.	20
KAYNAKÇA.....	21

BİRİNCİ BÖLÜM

PAKİSTAN'IN EKONOMİK, TİCARİ VE SEKTÖREL PROFİLİ

1.1. GENEL EKONOMİK DURUM

Pakistan ekonomisi 2000 yılından bu yana gerçekleştirilen ekonomik reformlar ile güçlü bir yatırım ve büyüme sürecine girmiştir. Yedi yıldan sonra reel GDP yüzde 6'yi geçmiş ve makro ekonomik göstergeler son on yılın en iyi seviyesindedir. Büyük çaplı üretim, telekomünikasyon ve petrol ve gaz gibi önemli sektörlerdeki yatırımlar hızla artmıştır. Yatırımların artması ve Pakistan-Hindistan ilişkilerinin iyiye gitmesi ekonomik büyümenin temel nedenleri olmuştur. Tarihin en düşük faiz oranlarının sağlanması ve bir çok sektörün tam kapasiteye yakın çalışmaya başlaması büyümeyi arttırmıştır. Ayrıca, Telecom ve petrol ve gaz alanlarında hükümetin yaptığı düzenlemeler doğrudan yabancı sermayenin ilgisini çekmiştir. Bu gelişmeler de orta dönemde ekonominin yüksek oranda büyümesine neden olmuştur.

Bununla birlikte, ekonomi büyüdüğü halde, enflasyon oranı, döviz kurları ve faiz oranları baskı altında tutulmuştur. Enflasyon ve faiz oranları en düşük seviyesine ulaşırken Rupî dolar karşısında reel olarak değer kazanmıştır. Dış ticaret açığı büyürken cari işlemler fazlası hızla azalmaya başlamıştır. Ekonomik büyüme devam ettikçe bu süreç de artarak devam etmiştir. Hükümetin makro ekonomik göstergelerden çok büyüme ve stabilizasyona yönelmesi ile birlikte ekonominin yönetimi daha karmaşık bir hale gelmiştir. Sonuçta Pakistan Merkez Bankası yönetimi tarife dışı engeller yoluyla ithalatı kısmak yerine Rupînin göreceli olarak değer kaybetmesi yolunu seçerek ekonominin rahatlamasını sağlamıştır.

TABLO 1. Temel Ekonomik Göstergeler

	2002	2003	2004	2005	2006(a)
GSYİH (Cari fiyatlarla)	4,402	4,823	5,641	6,581	7,713
GSYİH (Milyar \$)	71.5	82.3	98.1	111.3	128.9
GSYİH Artış Oranı (%)	3.2	5.0	8.3	7.3	6.2
Enflasyon oranı (TÜFE-%)	3.3	2.9	7.4	9.1	7.9
İhracat (fob) (Milyon \$)	9,832	11,869	13,297	15,383	19,087
İthalat (fob) (Milyon \$)	10,428	11,978	16,693	21,560	27,442
Dış Ödemeler Dengesi (Milyon \$)	3,854	3,573	-817,0	-3,463	-5,643
Döviz Rezervleri (Altın Hariç)	8,078	10,941	9,799	10,033	12,937
Toplam Dış Borç (Milyar \$)	33.7	35.9	35.7	38.9	42.3

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Pakistan Ülke Raporu, 10 Ocak 2007

(a) EUI Tahmini

Tarım sektörünün vergiden muaf tutulması, kamu gelirlerinin daha çok gümrük vergilerinden elde edilmesi, kısıtlı ihraç kalemleri, ve dış borç ödemeleri ve tasarruf oranının düşük olması, Pakistan ekonomisinin halen en önemli sorunlarının başında gelmektedir.

1.2. PAKİSTAN EKONOMİSİNİN SEKTÖREL YAPISI

1947 yılında Pakistan bağımsızlığını kazandığında, tarım sektörü Pakistan'ın toplam GSMH'sının %53'ünü oluşturmaktaydı. Zaman içinde Pakistan'ın tarımsal üretimi artmasına rağmen, tarım dışı sektörler tarım sektörünü geride bırakmış ve tarım sektörünün Pakistan ekonomisi içindeki payı 1/5'e kadar düşmüştür.

Son yıllarda Pakistan'da sanayi ve hizmet sektörlerinde hızlı bir büyüme görülmüştür. Sanayide tekstil ve tekstil makineleri, gıda işleme, inşaat malzemeleri, kimyasallar ve çimento gibi sektörler ön plana çıkarken, hizmet sektöründe telekomünikasyon, ulaştırma, reklamcılık ve finans alt sektörlerinde büyüme hız kazanmıştır.

TABLO 2. GSMH İçindeki Sektörel Büyüme Oranları (%)

Sektör	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005
Mal	47.3	47.1	47.4	47.6
Tarım	24.4	24.2	23.3	23.1
Madencilik	1.4	1.5	1.5	1.4
İmalat	16.1	16.4	17.6	18.3
İnşaat	2.4	2.4	2.1	2.0
Enerji	3.0	2.5	2.9	2.7
Hizmet	52.7	52.9	52.6	52.4
Ulaştırma ve Haberleşme	11.5	11.5	11.4	11.1
Ticaret	18.0	18.2	18.5	19.1
Finans ve Sigorta	3.6	3.3	3.3	3.7
Kamu Yönetimi ve Savunma	6.5	6.7	6.5	6.0
Diğer Hizmetler	9.9	10.0	9.9	9.6

Kaynak: Economic Survey of Pakistan, 2005

1.2.1. Tekstil

Pakistan, pamuk üretiminde ilk sıralarda olması nedeniyle tekstil sanayii ülkenin en önemli sanayi koludur. Toplam ihracatının %60'ından fazlasını tekstil ürünleri oluşturmaktadır. İplik ve kumaş üretiminde yoğunlaşma mevcut olup, buna karşılık hazır giyim üretimi yok denecek kadar sınırlı ve üretim kalitesi düşüktür. İpliğin büyük bir kısmı ihraç edilir ve aslında kazanç potansiyeli daha yüksek yerli üreticiye çok az bir miktar kalır. Sektörün 2003-2004 mali yılında toplam ihracatı yaklaşık 8,2 milyar \$'dır.

İthal tekstil makineleri pazarı, tekstil sanayiinin gücüyle doğrudan bağlantılıdır. Pakistan Hükümeti, tekstil sanayinin canlandırılması amacıyla “Tekstil Vizyonu 2005”i uygulamaya koymuştur. Hükümet, bu yeni vizyona göre, Asya’nın beşinci tekstil ihracatçısı konumuna gelmek amacıyla yaklaşık 5 milyar \$’lık bir bütçe ayırmıştır. Bu amaca ulaşılabilmesi için, sektördeki alt kolların 5 milyar \$’dan daha fazla paraya ihtiyaç duyacağı tahmin edilmektedir.

Pakistan, yerel tekstil sanayiinin birçok ciddi problemlerine karşın Asya’nın en büyük sekizinci tekstil ihracatçısıdır. İplik sanayii için mil ve döner bilezikler, dokuma sanayi için dokuma tezgahı, kumaş boyama ve bitirme ekipmanları, örme ve dikiş makineleri ve tarama makineleri için tel ve plastik-kauçuk bobinler gibi aksamaları üreten çok az sayıda yerel makine fabrikası bulunmaktadır. Yerli makine sanayii, artan rekabet ortamında çok daha fazla modern makinelere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, gelişmiş makinelere (kullanılmış dahil) olan ihtiyaç giderek artmaktadır.

Tekstil sektöründe 2005 yılında miktar ve kısıtlamaların büyük ölçüde kalkması ile Pakistanlı tekstil firmaları büyük bir modernizasyon hamlesine girişmişlerdir.

1.2.2. İmalat Sanayi

Pakistan’da geleneksel olarak teşvik edilen endüstriler iplik örme ve şeker işlemedir. Üretim tabanında çeşitlilik sağlanamamış, ekonominin tekstil sektörüne bağımlı ve düşük katma değerli karakteri yıllardır değişmemiştir.

Pakistan büyük bir tarımsal üretim potansiyeline sahip olmasına rağmen, mevcut üretimin önemli bir bölümü gıda sanayinin yeterli olmaması nedeniyle ya tarlada kalmakta veya taşıma ve pazarlama sırasında bozulmaktadır. Soğuk hava depoları ve taşıma imkanlarının çok sınırlı olması tarladan üretim tesislerine ve pazara ürünlerin aktarılmasında yaşanan %50’lere varan kayıpların başlıca nedenidir. Pakistan’da gıda sanayinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yürütmekte ve bu konuda Pakistanlı firmalara teknik destek hizmeti sağlamaktadırlar. Pakistan’ın gıda makinaları ithalatında belirli bir standart zorunluluğu bulunmamaktadır.

İmalat sanayi 2004-05 mali yılında milli gelire %18.3 oranında katkıda bulunmuş, istihdamın %10’unu sağlamış, ihracatın %72’sini oluşturmuştur.

1.2.3. Çimento Sektörü:

Pakistan’da 19’u özel sektörde olmak üzere, 23 çimento tesisi bulunmaktadır. Yıllık 13 milyon ton üretim kapasitesi mevcuttur. Pakistan kireçtaşı ve alçıtaşı kaynakları zengin bir ülkedir. Çimento endüstrisi Pakistan 1947’de bağımsızlığını kazandığında 5 fabrika ile kurulu halde olan birkaç sanayi dalından biridir. Gri porland, cüruf porland, sülfat dirençli, süper sülfat dirençli ve beyaz olmak üzere 5 tür çimento üretilmektedir. 1972’de kamulaştırılan çimento sektörü daha sonra özelleştirme süreci ile ve gümrüksüz makine ithalatı gibi uygulamalarla teşvik edilmiştir.

Şubat 2003’de Pakistan’da DG Khan Çimento, Attock Çimento , Maple Leaf Çimento ve Dadabhoy ve pek çok irili ufaklı çimento fabrikasının uzun süredir yürüttüğü centilmenlik anlaşmasının bozulması nedeni ile fiyatlarda önemli oranda düşüşler yaşanmış, üreticilerin kar marjları tehlikeli oranlara inmiştir.

1.2.4. Enerji Sektörü

Pakistan'ın uzun süredir özelleştirilmesi gündemde olan iki kamu enerji üreticisi Su ve Enerji Geliştirme İdaresi (WAPDA) ve Karaçi Elektrik Üretimi Kurumu (KESC) 1999-2000 mali yılında 11,701 MW üretim kapasitesine ulaşmıştır. Özel sektör üreticilerinin 4,674 MW'lık kapasitesi de eklendiğinde ülkenin toplam kurulu kapasitesi 16,375 MW olmaktadır. Termal enerji 1993'ten bu yana hidroelektrik gücün yerini alarak toplam enerjinin %66'sını sağlayan başlıca enerji kaynağı haline gelmiştir.

Pakistan Cumhurbaşkanı Pervez MÜŞERREF'in 2001 Aralık ayında Çin'e yaptığı ziyaret sırasında, Pakistan ile Çin firmaları arasında 2 Hidroelektrik Santrali ve bir Boru Hattı projesi için MoU imzalanmıştır. Projelerin toplam değeri yaklaşık 350 Milyon \$'dır.

1.2.5. Bankacılık Sektörü

Pakistan'da 46 ticari banka faaliyet göstermektedir. Bunların 25'i yerli, 21'i yabancı bankadır. Sektördeki modernizasyon 1990'ların ikinci yarısında olması nedeniyle, bireysel bankacılık, EFT, ATM, elektronik bankacılık gibi uygulamalar yeni yeni gelişmektedir.

Pakistan'daki tüm özel bankalar 1974'te kamulaştırılmıştır. Finans sektörünün liberalizasyonu için gerekli reformlar ilk olarak 1990'da uygulanmaya başlanmıştır.

Kamu bankalarının özelleştirilmesi yönünde çalışmalar başlatılmış ve özel yerli bankaların kurulmasına izin verilmiştir. Kambiyo kontrolleri kaldırılmıştır. Liberalizasyondan bu yana, 2 banka ve 3 yerli finans kurumu özelleştirilmiş, 14 yeni özel banka faaliyete geçmiştir.

Sektördeki verimsizlik ve zayıf yönler, özellikle ülkedeki mevduatların önemli bir bölümünü ellerinde tutan kamu bankalarına (United Bank, Habib Bank ve Pakistan Milli Bankası) bakıldığında belirginleşmektedir. Bu üç bankada son yıllarda yürütülen reform çalışmaları nedeni ile bu bankalar 1999 yılı itibarı ile yeniden karlı hale gelmişlerse de hala geri dönüşü şüpheli olacakların oranı oldukça yüksektir.

Finansal reformlar hükümetin finans kurumlarına olan müdahalelerini azaltmıştır. Pakistan Merkez Bankası Şubat 1994'deki düzenlemelerle bağımsız bir yapıya kavuşmuştur ve 1997'den bu yana da ülkenin para politikasını yönetmeye yetkilidir.

1.2.6. Otomotiv Sektörü

Pakistan'ın başlıca otomotiv şirketleri Indus Motors, Pak Suzuki, Raja Motors, Dewan ve Honda Atlas'dır. Indus Motors Toyota ve Daihatsu'nun imalat, dağıtım ve pazarlamasını yapmaktadır. Şirketin 2000-2001 mali yılı cirosu bir önceki yıla göre %10 artışla 150 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. En önemli rakibi Pak Suzuki ise Suzuki'nin imalat, montaj ve satışını yapmaktadır. Bin Qasim'deki tesislerinde yıllık 50.000 araç kapasitesi ile faaliyet göstermektedir. Şirketin 2000-2001 mali yılı cirosu 133 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Hükümet Ocak 2003'de \$ ve Yen'de meydana gelen düşüş nedeni ile otomobil fiyatlarının düşürülmesini istemiştir. Bu nedenle otomobil talebinde meydana gelen artış nedeni ile üreticiler üretimi arttırma kararı almışlardır.

1.3. DIŞ TİCARET

1.3.1. İhracat

2006 yılında ihracat 19.24 milyar dolara, ithalat ise 26.79 milyar dolara yükselmiştir. İhracat ise son çeyrekte diğer uç çeyreğe göre % 1.9 oranında azalmıştır. Bunun temel nedeni baz etkisidir. Gecen yılın aynı çeyreğindeki yüksek artış nedeniyle-% 27.4- bu seneki artış görelî olarak yavaşlamıştır.

2006 yılındaki ihracat artışının temel nedeni fiyatlardaki artıştır. İhracata konu malların büyük çoğunluğunda fiyat endeksi % 8.7 oranında artarken miktar endeksi % 2.8 oranında artmıştır. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta miktar artışının azlığından çok ihracatı artan malların daha çok katma-değerli malları olmasıdır. Son dönemlerde Pakistan daha çok katma değere sahip mal üretmekte ve ihraç etmektedir.

Geçen yıl olduğu gibi 2006 yılında da tekstil ihracatta lokomotif sektör konumundadır. 2006 yılında tekstil ihracatı % 12.0 oranında artarak 8.1 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Toplam ihracat içersinde tekstil ihracatının payı ise % 77.7 oranında gerçekleşmiştir. Pakistan yatak çarşafalarının en büyük ithalatçısı olan AB'nin Pakistan yatak çarşafalarına % 13.1 oranında anti dumping vergisi uygulaması nedeniyle yatakla ilgili tekstil ürünleri ihracatında bir duraklama yaşanmıştır. 2006 yılının son çeyreğinde yatak çarşafaları ihracatı % 11.8 oranında azalmasına rağmen ilk uç çeyrekte % 12.3 oranında artmıştır. Suni ipek ve sentetik tekstil ürünleri ihracatının ilk çeyrekte % 8.5 azalması diğer çeyreklere de artarak devam etmiş ve son çeyrekte % 43/3 oranında azalmıştır. Hazır giyim ürünleri ihracatı da % 8.2 oranında azalmıştır.

Tekstil dışı ürünler ihracatı, genel olarak deri ve deri ürünleri, spor malzemeleri, hali, petrol ürünleri, % 1.9 oranında artmıştır. Bu kategoride tek tek ürünlerde ihracat artışı çok yüksek olan ürünler olmuştur. Örneğin: Futbol topları ihracatı % 75.5 oranında, deri ürünleri % 34.9 oranında, mühendislik ürünleri % 30.1 oranında ve petrol ürünleri % 24.5 oranlarında artmıştır. Mühendislik ürünleri ihracatındaki artış oldukça dikkat çekici ve ümit vericidir. Son iki yılda % 16.7 ve 33.1 oranlarında artmış olması ve 2006 yılında da % 30.1 oranında artması dikkat çekici bir gelişmedir. Bununla birlikte hala toplam 74 milyon dolar olması sektörün hala çok küçük olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, futbol topları dışında diğer spor malzemeleri, tıbbi ve cerrahi aletler ve bazı deri ürünleri ihracatında azalmalar olmuştur.

Temel Ürünler ihracatında buğday ihracatı 130 milyon dolardan 6 milyon dolara düşmüş ve buğday fazlası buğday açığına dönüşmüştür. Pamuk ihracatı da iç piyasada artan üretim kapasitesi nedeniyle oluşan yeni talepleri karşılaması nedeniyle azalmıştır. Buğday ve pamuk ihracatı dışında genel olarak temel ürünler ihracatı % 15.1 oranında artmıştır. Yas meyve ihracatı pirinç ve balığın ardından % 24.4 oranında artarak 104 milyon dolara ulaşmıştır.

1.3.2. İthalat:

Gıda ve petrol dışı ürünlerin ithalatında 2006 yılında rekor bir artış olmuştur. 2005 yılında %21.8 oranında artan ithalat, 2006 yılında % 38.0 oranında artmıştır. İthalatın bu kadar artmasının temel nedeni 2006 yılının son çeyreğindeki 781 milyon dolarlık uçak ithalatıdır. Bununla birlikte, gıda-petrol ve uçak dışında kalan ithalat 2005 yılında % 22.3 oranında artarken 2006 yılında %30.6

oranında artmıştır. Bu ekonominin toparlanmaya başladığının kuvvetli bir göstergesidir. Hammadde ve ara malları ithalatında özellikle otomotiv (%26.2), demir ve çelik (%29.3), alüminyum (%39.7), plastik materyaller (% 25.0), sentetik ve suni ipek ipliği (%25.9) ve zirai ilaçlar (%104.2) oranlarında artmıştır. Uçak dışında makine ithalatı ise % 16.4 oranında artmıştır.

Makine ithalatı içerisinde Tekstil Makinaları ithalatı tek başına % 10 oranında artarak 586 milyon dolar olarak ulaşmıştır. Bu dört yıl önce başlayan tekstil endüstrisinin modernizasyonunun hala devam ettiğini göstermektedir. Hammadde ve ara girdi ürünlerinde otomobil parçaları ithalatının artmasının temel nedeni otomobil için açılan tüketici kredileri nedeniyle iç piyasada canlı bir talebin olmasından kaynaklanmaktadır. Demir ve Çelik ile Plastik maddelerindeki ithalat artışında canlanmaya devam eden sanayi üretimi ile inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE-PAKİSTAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

2.1.DIŞ TİCARET

Türkiye ile Pakistan arasındaki dostane ilişkilere rağmen, ticaret hacmi potansiyeli yansıtmayacak ölçüde dardır ve yıllara göre değişkenlik gösteren bir tablo arz etmektedir. 2000’li yıllarda ihracatın ithalatı karşılama oranının giderek azaldığı ve ticaret dengesinin Türkiye’nin aleyhine bozulduğu görülmektedir.

Türkiye’nin Pakistan’dan yaptığı ithalat neredeyse tek kaleme bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu da toplam ithalatın geleneksel olarak %70’ine karşılık gelen pamuktur.

Türkiye, Pakistan menşeli 15 adet mal kategorisindeki tekstil ürününe kota uygulamaktadır. Bunun dışında açılan bazı anti-damping soruşturmaları herhangi bir yaptırıma gerek görülmeden kapatılmıştır.

TABLO 3. Türkiye – Pakistan Dış Ticareti (Milyon \$)

YILLAR	İHRACAT(X)	İTHALAT(M)	X/M	DENGE	HACİM
1990	47.6	83.9	0.56	-36.3	131.5
1991	51.0	69.6	0.73	-18.6	120.6
1992	44.0	43.7	1.00	0.3	87.7
1993	43.4	115.6	0.37	-72.2	159.0
1994	56.5	36.8	1.53	19.7	93.3
1995	90.9	153.6	0.59	-62.7	244.5
1996	77.9	83.5	0.93	-5.6	161.4
1997	58.2	57.0	1.02	1.2	115.2
1998	63.5	57.4	1.10	6.1	120.9
1999	128.5	25.4	5.05	103.1	153.9
2000	52.9	82.2	0.64	-29.3	135.1
2001	31.2	101.3	0.30	-70.1	132.5
2002	52.1	116.4	0.44	-64.3	168.5
2003	69.6	192.0	0.36	-122.4	261.6
2004	85.9	239.8	0.36	-153.9	325.7
2005	187.5	314.5	0.59	-127.0	502.0
2006*	46.6	110.1	0.42	-63.5	156.7

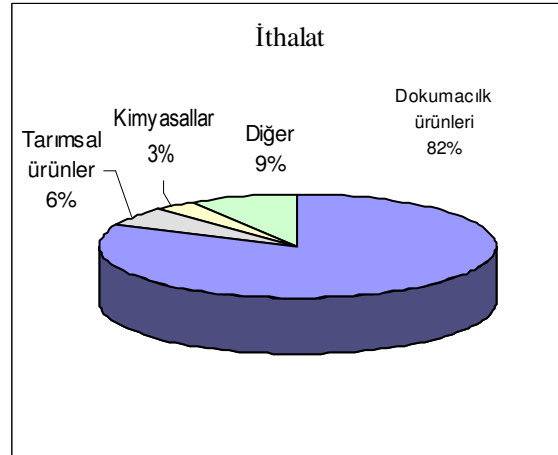
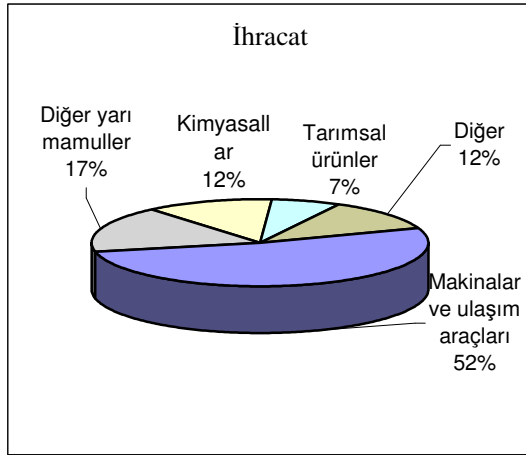
* Ocak – Kasım Dönemi

Kaynak: DTM, DİE

TABLO 4. 2005 Yılı İtibariyle Başlıca Dış Ticaret Maddeleri (Bin \$)

İHRACAT			İTHALAT		
FASIL	TUTAR	%	FASIL	TUTAR	%
Kazanlar, Makinalar	27.694	17.8	Pamuk	210.096	66.8
Demir Çelik	23.829	12.7	Sentetik Suni Devamsız Lifler	46.085	14,6
Elektrikli Makinalar	23.248	12.4	Hahılar	7.782	2.5
Değirmen Ürünleri	20.705	11.0	Plastikler	5.481	1.7
Demir Çelik Eşya	16.324	8.7	Ham Postlar	5.239	1.7
Kağıt Karton	13.950	7.4	Oyuncaklar	5.196	1.6
Plastikler	6.243	3.3	Sentetik Suni Flamentler	5.186	1,6
Dokunmuş Hazır Eşya	6.153	3.3	Deri Eşya	4.939	1.6
Otomotiv ve Yan Sanayi	5.068	2.7	Dokunmuş Hazır Eşya	4.706	1.5
Alüminyum ve Alüminyum Ür.	2.290	2.7	Örülmemiş Giyim Eşyası	3.485	1.1
DİĞER	41.983	18.0	DİĞER	16.346	5.3
TOPLAM	187.487	100.0	TOPLAM	314.541	100.0

Kaynak: TÜİK

TABLO 5. Ticaretimizin Sektörel Dağılımı (2005)

2.2. YATIRIM İLİŞKİLERİ

2.2.1. Türkiye'deki Pakistan Yatırımları

2003 sonu itibarı ile Türkiye'de, yabancı sermaye miktarı 3 trilyon TL olmak üzere, toplam sermaye miktarı 3.2 trilyon TL olan 23 adet Pakistan menşeli firma bulunmaktadır. Bu firmalar ticaret, bankacılık ve diğer hizmet sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Habib Bank ülkemizde faaliyet gösteren Pakistanlı bir bankadır. Pakistan sermayesinin Türkiye'deki toplam yabancı sermaye içerisindeki payı yaklaşık binde 5'dir. Yabancı sermaye girişlerinin hızlandığı 2004 ve 2005 yılı istatistikleri henüz ülke dağılımı içermediğinden bu rakamın değişmesi söz konusudur.

2.2.2. Pakistan'daki Türk Yatırımları

Seka Genel Müdürlüğü Karaçi'de bulunan banknot kağıdı üreticisi Security Paper Ltd.'ye %10 hissesini 3.85 milyon dolara alarak ortak olmuştur. Ayrıca Tümaş ve Tütaş firmaları Türk-Pak International'a %50'lik payla hissedardır.

2.3. İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI

2.3.1. İnşaat-Taahhüt Alanında İşbirliği

Türk firmalarının Pakistan'da en başarılı oldukları alanlardan biri taahhüt sektörüdür. Bu ülkede firmaların bugüne kadar üstlendikleri projelerin toplam miktarı 1.7 milyar doların üzerindedir. Ancak Bayındır İnşaat tarafından üstlenilen 430 milyon dolar tutarındaki İslamabad-Peşaver Otoyolu projesi çıkan anlaşmazlıklar nedeni ile durdurulmuş, daha sonra yolun bir bölümü Pakistan tarafından tamamlanmıştır. Diğer müteahhit firmaların projeleri de çoğunlukla tamamlanma aşamasında olduğundan halihazırda Pakistan'da yeni üstlenilen önemli bir müteahhitlik projesi bulunmamaktadır. Ancak son dönemde Pakistan'da inşaat-müteahhitlik alanında pazarın giderek hareketlendiği gözlemlenmekte, Türk firmalarından da bu ülkede ihaleye çıkan projelere teklif veren firmalar bulunmaktadır.

- Önemli projelere imza atan STFA Pakistan ile en fazla iş ilişkisi olan Türk firmasıdır. 1990 yılından bu yana tamamladığı yol ve liman yapımını içeren 7 projenin toplam değeri 400 milyon doları aşmıştır.
- Tekser Pakistan'da Asya Kalkınma Bankası finansmanı ile bir sulama kanalı projesini almış ve Ağustos 2001'de teslim süresinden önce projeyi tamamlamıştır. Proje bedeli 160 milyon dolardır.
- Emek Elektrik ve Tesisat A.Ş. 1982 yılından beri bu ülkede faaliyet göstermektedir. Daha önce WAPDA (Water and Power Development Authority) adına Dünya Bankası kredisi ile 20.3 milyon dolar proje tutarı olan iki transformatör merkezi kurmuş, Lahore Havaalanı trafolarını temin etmiştir.

- Ocak 2002’de Barmek İnşaat, Alstom, Siemens, ABB, Vatech gibi Avrupalı büyük enerji firmalarının da katıldığı Pakistan Enerji Bakanlığı’nın Ghaziii-Baratha Hidroelektrik santralının revizyonu projesi kapsamında açtığı 500 kilovoltluk Rewat trafo merkezi inşaatı ihalesini kazanarak tamamlamıştır. İslamabad kentinde yapılan projenin değeri 8.5 milyon dolardır. Projenin finansmanı İslam Kalkınma Bankası tarafından sağlanmıştır.

2.3.2. Potansiyel İşbirliği Alanları

Pakistan’da başlıca sanayi kolları tekstil, gıda işleme, inşaat malzemeleri, kimyasallar, spor malzemeleri, medikal aletler, kağıt ürünleri, petrol ve petrol ürünleridir. Pakistan Başkonsolosluğu’nun öngördüğü Pakistan’daki potansiyel yatırım alanları ve Türk ve Pakistanlı şirketler arasında ortaklık için uygun alanlar aşağıda belirtilmiştir:

Yatırım Yapılabilecek Alanlar:

- Komünikasyon / Telekomünikasyon
- Altyapı (Limanlar, Havalimanları, Demiryolları vb.)
- Katma değerli tekstil ve ihracat bazlı sanayi
- Hizmet sektörü (Ulaşım, belediye hizmetleri, iş/ticaret merkezleri, vb.)
- Tarıma dayalı sanayi kolları (agro-food)
- Hidroelektrik/Kömüre dayalı enerji üretimi

Ortaklık Kurulabilecek Alanlar:

- Ahşap demonte mobilya
- Tarımsal uygulamalar
- Araç yedek parçaları
- Klima, Buzdolabı, Televizyon
- PVC Boru
- Tekstil Makinaları
- Yazılım
- Ayakkabı
- Turizm

2.4. SORUNLAR

2.4.1. Taşımacılık

Pakistan ile iş ilişkilerinin gelişmesinin önündeki en önemli engel taşımacılıkta yeterli imkan olmamasıdır.

Deniz taşımacılığı doğrudan seferler olmadığından pahalı ve uzun sürelidir. Bazı iş kontratlarında Pakistan Denizyolları ile taşıma şartı getirilmekte, bu ise durumu daha da zorlaştırmaktadır. *Hava taşımacılığı* ise yüksek maliyetleri nedeni ile tercih edilmemektedir.

Karayolu taşımacılığı en olası yoldur. Ancak İran ile geçmişte yaşanan sorunlar nedeniyle bu imkanın üzerine gidilememiştir. Türk müteahhitlik firmaları Türkiye ile Pakistan arasında taşımacılık konusunda özel teminat mekanizmalarının geliştirilmesi ve/veya ikili anlaşmalar sağlanmasının müteahhitlik hizmetleri beraberinde ihracat olasılıklarının da değerlendirilmesi için çok yararlı olacağını belirtmektedirler. Konunun mevcut koşullar dahilinde etraflıca ele alınması, Pakistan ile gerekli anlaşma zemininin sağlanması ve Pakistan'ın biran önce uluslararası anlaşmalara taraf olması konusunda desteklenmesi gerekmektedir.

2.4.2. Pazarlama ve Tanıtım Eksikliği

İki ülke firmalarının ve özel sektör kuruluşlarının ilişkileri, karşılıklı ziyaretleri ve fuarlara katılım çok düşük seviyededir. Bu nedenle ekonomik ve ticari ilişkilerin canlandırılması için çeşitli organizasyonların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, Pakistan pazarının ülkemiz firmalarına tanıtılması amacıyla 2002 Şubat ayı içinde Karaçi'de Pakistan'da Türk Günleri ismiyle bir Türk Milli Fuar'ı düzenlenmiştir. Söz konusu fuarın ikincisi 8-11 Ekim 2003 tarihlerinde yine Karaçi'de gerçekleştirilmiştir.

Bunun dışında, 9-12 Nisan 2003 tarihlerinde Karaçi'de düzenlenmiş olan 2. Uluslararası Tekstil ve Deri Makineleri, Aksesuarları Fuarı'na milli düzeyde katılım gerçekleştirilmiş ve olumlu sonuçlar alınmıştır.

Pakistan pazarında ülkenin gelişmişlik seviyesinin paralelinde dağıtım kanalları kurulmuş bulunmaktadır. Firmalarımızın, pazarda ayrıca bir dağıtım kanalı kurmaları, pazara bir giriş koşulu olarak değerlendirilmemektedir. Bu çerçevede, firmalarımızın daha çok Karaçi'de üstlenmiş bulunan ithalatçı/distribütör firmalar ile distribütörlük anlaşmaları imzalamalarının pazara giriş için en uygun hareket olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede, malların pazarda rekabet gücünü kazanmasına yönelik en önemli hareket bu distribütörlere vadeli satış imkanı sağlanması olacaktır.

2.4.3. Bankacılık Sistemine İlişkin Sorunlar

Pakistan'ın kambiyo rejimi 120 günden kısa vadeli akreditif açılmasını yasaklamakta ve 180 günden kısa vadeli akreditiflerin açılması da Merkez Bankasının iznine tabi bulunmaktadır. Bu durumda Pakistanlı firmalar, kendilerine daha uzun vadeli satış imkanı sağlayan ülke firmalarını tercih etmektedirler.

Diğer taraftan Türk Bankaları Pakistan ekonomisinde meydana gelen siyasi ve ekonomik gelişmeleri dikkate alarak, devlet bankaları da dahil olmak üzere Pakistan bankalarının açtığı akreditifleri zaman zaman kabul etmemekte veya yüksek komisyon ücretleri ve daha güvenilir üçüncü ülke bankalarının garantisini talep etmek suretiyle kabul etmektedirler. Bu durum ticareti engellemekte ve/veya maliyetleri artırmaktadır.

Ülkemizdeki Bankaların akreditiflere uygulayacakları komisyon oranlarına müdahale edilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bankalar ise, risk analizlerini uluslararası risk değerlendirme kuruluşlarının raporlarına göre yapmaktadırlar.

2.4.4. Tekstil ve Konfeksiyon Ürünlerinde Pakistan'a Uygulanan Kota

Türkiye, AB ile arasındaki Gümrük Birliği uyarınca, Ortak Ticaret Politikasına uyum çerçevesinde, Avrupa Birliğinin tekstil ve konfeksiyon ithalatında üçüncü ülkelere uyguladığı kota ve gözetim önlemlerini üstlenmiştir.

Bu çerçevede Pakistan'dan ithal edilen 15 adet mal kategorisinde mala çift taraflı kontrol sistemi ile kota uygulanmaktadır.

2.4.5. Tarife Dışı Engeller

Pakistan Standartlar Enstitüsü'nün tarım, gıda, kimyasallar, tekstil ürünleri vb. için koyduğu 3500 ulusal standart, tarife dışı teknik engel olarak ortaya çıkmaktadır.

2.5. ANLAŞMALAR

- Ticaret Anlaşması (Aralık 1964)
- Ekonomik ve Teknik İşbirliği (Kasım 1975)
- Turizm Anlaşması (Ocak 1981)
- Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması (Kasım 1981)
- Tarımsal İşbirliği Anlaşması (Mart 1983)
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (Kasım 1985)
- Denizcilik Anlaşması (Şubat 1989)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (Mart 1995)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA - PAKİSTAN TİCARİ İLİŞKİLERİ VE İŞBİRLİĞİ ALANLARI

3.1. KONYA'NIN EKONOMİK, TİCARİ VE SEKTÖREL PROFİLİ

3.1.1. Konya'nın Ekonomik Potansiyeli

Anadolu'nun önemli ticaret merkezleri arasında yer alan Konya, son yıllarda sanayi alanında yapmış olduğu önemli atılımlar ile ülkemizin sanayi ve ticaret metropollerinden birisi haline gelmiştir. Bulunduğu coğrafi alan, geçmişten gelen bir transit ticaret merkezi olma özelliği ile uluslar arası platformlarda düzenlenen fuarlar Konya'yı, Anadolu'da çok önemli bir konuma getirmiştir.

Ekonomide kendi öz sermayesi ile kalkınmayı başarmış bir il olan Konya, I.-II.-III. Organize Sanayi Bölgeleri ve özel organize sanayi siteleri ile Türkiye'de en fazla KOBİ'yi bünyesinde barındıran iller arasında yerini almış (35 bine yakın) ve istihdam alanında da önemli bir potansiyele ulaşmıştır.

Türkiye'nin toplam tarımsal üretiminin %10'u Konya tarafından karşılanmaktadır. Türkiye'de en fazla un fabrikası Konya'da bulunmaktadır. Türkiye'nin şeker üretiminin %25'i Konya'daki üç ayrı şeker fabrikasından karşılanmakta iken, ülkemizin toplam tuz üretiminin %65'i yine ilimizde gerçekleştirilmektedir.

İlin toplam 38.257 km² olan yüz ölçümünün 2.659.890 hektar alanı tarıma elverişli durumdadır. Tarıma elverişli arazinin ise 377.426 hektarı sulanmakta olup KOP (Konya Ovaları Projesi) ile sulanması planlanan arazi miktarı ise 602.509 hektardır. Bu proje gerçekleştirildiğinde il ekonomisine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Özellikle tahıl, şeker pancarı ve baklagiller alanında ülkemiz ihtiyacının büyük kısmını karşılayarak bu alanda önemli rol oynayan Konya'da tarımsal üretimin büyük bir kısmı endüstriyel bitkilerde gerçekleştirilmektedir.

Endüstriyel üretimin içinde, en büyük paya sahip olan bitki ise şeker pancarıdır. Konya Türkiye'de şeker pancarı üretimini en yüksek oranda gerçekleştiren ilimizdir. Tahıllarda Türkiye üretiminin yaklaşık %10'luk kısmı Konya'da üretilmektedir. Burada buğday ve arpa ilk sırada gelmektedir. 2005 verilerine göre ilimizde buğday üretimi 752.485 Ha ekim alanı ile ilk sıradadır ve 405.317 Ha'lık alanla da arpa üretimi ikinci sıradadır. Baklagillerde ise nohut, kuru fasulye, yeşil mercimek ve kırmızı mercimek başı çekmektedir.

Konya sanayisi, ağırlığını KOBİ'lerin oluşturduğu bir yapıya sahiptir. KOBİ'lerin yoğun olması özellikle esneklik ve hareket kabiliyeti açısından ciddi bir avantajdır. Ayrıca aile şirketlerinin yine fazla olması piyasaların istikrarlı olmaması durumunda ahlaki ve duygusal bağlara dayalı olarak sağladığı güç birliği sayesinde, hem piyasa şartlarına karşı iyi bir direnç oluşturmakta, hem de işletmenin kısa sürede büyümesine imkan sağlamaktadır.

3.1.2. Konya'nın Sektörel Yapısı

Konya son yıllarda sanayileşme sürecinde çok önemli mesafeler kat etmiştir. Konya'da gelişmekte olan sanayileşme hareketinin en önemli artışı tek bir sektör üzerine kurulu olmamasıdır. Değişik sektörlerde faaliyet gösteren sanayi kuruluşları adeta bir mozaik oluşturmaktadır; bu da üretim açısından çeşitliliği beraberinde getirmektedir. Ülkemizde birçok il sadece 1 veya 2 sektörde ön plana çıkmakta ve bu da o sektörlerde yaşanacak herhangi bir kriz durumunda aynı oranda sıkıntıya girilmesine karşın; ekonomisi tek bir sektöre bağlı olmayan Konya sanayisinde, beş altı ayrı sektör lokomotif görevi görmektedir. Konya sanayisinin sektörlerdeki bu çok yönlülüğü, sanayinin dinamizminin en büyük göstergesini oluşturmaktadır. Bu dinamizm sayesinde krizlerden asgari şekilde etkilenen Konya sanayisi geliştirdiği girişimcilik kültürü ve ruhu açısından diğer iller için örnek teşkil etmektedir.

Konya'da tarım, tarım aletleri, gıda, ambalaj, ayakkabı, makine, imalat ve otomotiv yan sanayi sektörleri, diğer sektörlerle göre daha gelişmiştir. Konya tarım makineleri, tarımsal ürünlere dayalı sanayi ürünleri, imalat sanayi, otomotiv yan sanayi, gıda, ambalaj sektörlerinde Türkiye'de önemli bir noktadadır.

TABLO 6. Konya Sanayisinin Sektörel Dağılımı

		Sayı	%
1	Maden, Kimya, Cam Ve İlaç Sanayi	52	5,9
2	İnşaat Müt. Hizm., Beton Mamulleri	53	6,0
3	Gıda Sanayi	29	3,3
4	Şeker Ve Şekerli Maddeler Sanayi	35	4,0
5	Un İmalat Sanayi	35	4,0
6	Yem, Yem Katkı Maddeleri Sanayi	25	2,8
7	Ambalaj Sanayi	39	4,4
8	Tekstil, Konfeksiyon, Triko, İplik Ve Halı Sanayi	36	4,1
9	Deri, Plastik, Kauçuk Mamulleri Ve Ayakkabı San.	56	6,4
10	Ağaç, Mobilya, Kağıt Üretim Ve Basım Sanayi	35	4,0
11	Dölüm Sanayi	58	6,6
12	Metal Eşya, Demir, Sac, Tel, Çivi, Cıvata Sanayi	56	6,4
13	Elektrik Mak. Ve Malz. Isıtma, Soğutma Sanayi.	54	6,1
14	Tarım Alet Ve Makineleri Sanayi	45	5,1
15	Sondaj Makineleri Sulama Ve Ekipmanları Sanayi	35	4,0
16	Endüstri Makineleri Ve Ekipmanları Sanayi	43	4,9
17	Değirmen, Yem Fabrikası Ve Gıda Makineleri San.	34	3,9
18	Hidrolik Makineleri, Ekipmanlar Ve Asansör San.	31	3,5
19	Motor İç Aksamaları Ve Dişli Sanayi	46	5,2
20	Oto Aktarma Organ, Parça, Fren Ekipman Sanayi	43	4,9
21	Oto Dış Aksamı, Damper, Karasör Ve Kabin San.	41	4,7
	Toplam	881	100.0

3.1.2. Konya'nın Dış Ticareti

30 bini aşkın KOBİ'si ile tam bir KOBİ başkenti olan Konya'daki firmaların %55'i ihracat yapmaktadır. Konyalı sanayici ve işadamları, 2005 yılında 106, 2006 yılının ilk 10 ayında ise 100 ülkeye 39 farklı ürün ihraç etmiştir. İhracatın ilk ayağını kazan, makine, mekanik cihaz ve aksamı oluşturmuştur.

İlden yapılan ihracatın çeşitli kalemlerde gerçekleştiği görülmektedir. Konya'nın 39 farklı ihracat kategorisi içerisinde kazan, makine, mekanik cihaz ve aksamı en fazla ihracat gerçekleştirilenleridir. İkinci sırada demir ve çelikten eşyalar, üçüncü sırada ise hububat, un ve pastacılık ürünleri bulunmaktadır. Konya sanayisinin önemli ihracat grupları arasında yer alan otomotiv yedek parçaları ise sıralamada dördüncü durumdadır. Plastik ürünler, mobilya, ayakkabı grubu, sebzeler, şeker ve şeker mamulleri, değirmencilik ürünleri, süt ürünleri, yumurta, bal ile hayvansal ile bitkisel yağlar ihracat kalemleri arasında yer alan başlıca mamullerdir. Bunun yanı sıra Konya'dan kakao, canlı ağaç ve bitki, ahşap eşya, odun kömürü, meşrubat çeşitleri, müzik aletleri ve organik kimyasal ürünler ihracatı da yapılıyor.

Konya sanayisinin en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülke Avrupa'daki ekonomik partnerimiz konumundaki Almanya'dır. Ülkeler bazında ihracat ele alındığında Avusturya ikinci, Kazakistan üçüncü sırada yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla Romanya, İran, Bulgaristan, Mısır, Suudi Arabistan, Hollanda, Irak, Rusya Federasyonu, Suriye ve Cibuti izlemektedir.

Konya'lı ihracatçıların büyük bir kısmı ihracatını gemi ile gerçekleştirmektedir. Konya'nın liman kenti olmaması ve limanlara uzaklığı nedeniyle nakliye maliyetleri son derece yüksektir. İhracat çıkışlarının büyük bir kısmı Mersin, İskenderun ve İzmir limanlarından gerçekleşmektedir. Bu durum, Konya ihracatının daha az görünmesine neden olmaktadır. Gerçekleştirilen ihracatların Konya menşeli olması dolayısıyla Konya'ya mal edilebilmesi son derece önemlidir.

Dış Ticaret açısından Konya Sanayisi, Konya ve Konya dışı gümrüklerde toplamda 1 milyar doları aşan ihracatı ile ülkemizin genel büyüme kapasitesine, üretim ve ticaret ayağı ile ciddi bir katkıda bulunmaktadır. Ancak, Konya'nın potansiyeli göz önüne alındığında Konya'nın ihracatının 3 milyar dolar seviyelerinde olması gerektiği açıktır.

3.2. KONYA İLE PAKİSTAN ARASINDAKİ OLASI İŞBİRLİĞİ ALANLARI

Konya ile Pakistan arasındaki soysa-kültürel ilişkiler son derece güçlü olmasına rağmen, maalesef bu durum ticari ilişkilere yansımamıştır. Konya Ticaret Odası verilerine göre 2006 yılında Konya'dan Pakistan'a sadece 54.724 \$ tutarında ihracat gerçekleşmiştir. Yapılan ihracat da motorlu kara taşıtı, aksamı, parçaları ile kazanlar, makinalar, mekanik cihaz aksamı alanlarında yapılmıştır. İki ülke arasındaki ticari ilişkilerin geliştirilebilmesi için öncelikle her iki ülkedeki potansiyel pazarlar tespit edilmeli ve karşılıklı ihtiyaçlar çerçevesinde dış ticaretimiz geliştirilmelidir. Pakistan'ın ve Konya'nın sektörel yapısı ve Pazar ihtiyaçları göz önüne alındığında aşağıdaki sektörlerde gelişme sağlanabilir.

3.2.1. Tarım Makinaları Sektörü

Konya; Sanayi olarak hem yurt içerisinde hem de yurt dışında ismini Tarım Makinaları ve Değirmen Makinaları imalatıyla duyurmuş ve bu sektörde üretimleriyle tercih edilenler listesinde en önemli yeri almıştır. İlimizde tarım üretimine bağlı olarak tarım makineleri ve komple un fabrikaları, makine yedek parça sektörü oldukça gelişmiştir. Ülkemizin ziraat alet ve makineleri ihracatının yüzde 45'i ilimizden gerçekleşmektedir. Konya Türkiye'nin tahıl ambarı olmasının doğal bir sonucu olarak gıda sektöründe oldukça gelişmiş ve ülke çapında yayılmış markaları bünyesinde barındırmaktadır.

Konya ayrıca değirmencilik sektörüne yönelik imalat türlerinde, Avrupa'nın ve son zamanlar da Çin'in piyasalardaki etkisini kırmayı başarmıştır. İmalatın yanı sıra bu sektöre hizmet veren firmaların bir çoğu başta İran, Irak, Suriye, Rusya ve Türkî Cumhuriyetlerinde anahtar teslimi Un ve Yem Fabrikaları tesislerini kurmuşlar ve yine bu konuda da tercih edilen markalar olmuşlardır.

Raporun ilk bölümüne bahsedildiği üzere Tarım makinelerinde Pakistan büyük bir pazardır ve Konya'daki tarım makineleri imalatçıları Pakistan'a ihracat yapabilir. İki ülke işadamlarının bağlantı kurabileceği en uygun ortamlar ise kuşkusuz her iki ülkede de gerçekleştirilen tarım ve makine fuarlarıdır. Örneğin Konya'da bu yıl 14 -18 Mart 2007 tarihleri arasında KTO - TÜYAP Konya Uluslararası Fuar Merkezi'nde KONYA TARIM 2007 Konya 5. Tarım, Hayvancılık, Tavukçuluk ve Süt Endüstrisi Fuarı gerçekleştirilmiştir. 18 ülkeden 175 firma ve firma temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen ve konusunda bölgenin en kapsamlı fuarı olan KONYA TARIM 2007 Fuarı, yurt içinden Anadolu'nun her bölgesinden gelen onbinlerce ziyaretçinin yanı sıra Ortadoğu ve Kafkasya ülkelerinden gelecek profesyonel ziyaretçilere ev sahipliği yapmıştır. Konya 158.000 çiftçi ailesinin yaşadığı, tarım ve hayvancılık sektöründe gerek sahip olduğu tarım alanları, gerekse barındırdığı hayvancılık potansiyeli ile ülkemizin en önemli illerinden biridir. Konya Tarım Fuarı, bu yıl beşinci kez sektördeki lider firmaları ve ziyaretçileri aynı çatı altında buluşturarak, İç Anadolu'nun tarım alanındaki gücünü başta Avrasya pazarı olmak üzere tüm dünyaya gösterme imkanı yaratacaktır.

Aynı şekilde Pakistan Tarım, Hayvancılık ve Gıda Fuarı da 6-8 Eylül 2007 tarihleri arasında Pakistan'ın Karaçi kentinden düzenlenecektir. Bu fuar yılda bir kere düzenlenmekte olup, konu başlıkları Tarım Makinaları, Tohum, Traktörler, Gübre, İlaçlama, Seracılık, Çiçekçilik, Bahçecilik, Hayvancılık, Yem, Tavuk - Yumurta, Sulama Teknolojileri ve Ekipmanlarıdır.

3.2.2. Gıda Makinaları Sektörü

Un değirmeni sektöründe Türkiye'de söz sahibi olan şehirden biri hiç kuşkusuz Konya'dır. Gıda sanayinde oldukça gelişmiş şehirler arasında bulunan Konya, ayçiçek yağı üretiminde günlük 360 ton kapasiteye ulaşmıştır ve son teknoloji ile tamamen otomatik üretim yapan pek çok modern tesisi bünyesinde bulundurmaktadır.

Konya, Değirmencilik sektörüne yönelik imalat türlerinde, Avrupa'nın ve son zamanlar da Çin'in piyasalardaki etkisini kırmayı başarmıştır. İmalatın yanı sıra bu sektöre hizmet veren firmaların bir çoğu başta İran, Irak, Suriye, Rusya ve Türkî Cumhuriyetlerinde anahtar teslimi Un ve Yem Fabrikaları tesislerini kurmuşlar ve yine bu konuda da tercih edilen markalar olmuşlardır.

Pakistan büyük bir tarımsal üretim potansiyeline sahip olmasına rağmen, mevcut üretiminin önemli bir bölümü gıda sanayiinin yeterli olmaması nedeniyle ya tarlada kalmakta ya da taşıma ve pazarlama sırasında bozulmaktadır. Pakistan'da potansiyelin üretime dönüştürülememesinin en önemli nedeni sermaye eksikliğidir. Pakistan'a bu çerçevede yabancı sermayenin çekilebilmesi için Pakistan hükümeti yabancı sermaye mevzuatında önemli gümrük ve vergi indirimleri sağlamaktadır. Diğer yandan Pakistan'da gıda makinalarına büyük ihtiyaç vardır ve Pakistan'ın gıda makinaları ithalatında belli bir standart zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu çerçevede özellikle Konya'da değirmen makinesi üreticileri Pakistan'a ihracat yapabilir.

10-13 Mayıs 2007 tarihleri arasında KTO - TÜYAP Konya Uluslararası Fuar Merkezi'nde Konya Gıda - Gıda Teknolojileri Fuarı düzenlenecektir. Fuarda Gıda ve İçecek Ürünleri, Gıda İşleme ve İçecek Teknolojisi, Unlu Mamuller Teknolojileri, Değirmen Makineleri ve Mağaza Market Ekipmanları yer alacaktır.

3.2.3. Mobilya Sektörü

Pakistan'da ahşap mobilya sektörü gelişen bir sektördür. Özellikle mutfak mobilyaları sektöründe son yıllarda önemli gelişme kaydedilmiş ve toplam ihracatın neredeyse %15'inin mutfak mobilya ihracatı oluşturmuştur. Bununla beraber Pakistan'da diğer mobilya kategorilerinde özellikle ofis mobilyaları sektöründe ihtiyaç bulunmaktadır. Pakistan, mobilya ithalatını ağırlıklı olarak İtalya'dan gerçekleştirmektedir. Türkiye özellikle demonte ahşap mobilya sektöründe Pakistan ile işbirliğine gidebilir ve ihracatını artırabilir.

Konya'da mobilya sektörüne baktığımızda ise; mobilya sektörünün Konya'nın önde gelen sektörleri arasında olduğu görülmektedir. Ancak mobilya sektöründeki gelişmelere rağmen yaşanan ekonomik krizler, ithalat ve ithal malzemelerin artışı, girdi maliyetlerinin yükselmesi ile bu sektörümüz krizi halen atlatamamış ve bundan 6-7 yıl önce Konya'da 1200 civarında bulunan mobilya üreticisi, bugün yüzde 20'ye yakın bir bölümü üretimini durdurmuştur. Bununla birlikte Konya'da markalaşma yolunda hızla ilerleyen ve ihracat potansiyeli her geçen yıl artan önemli mobilya firmaları bulunmaktadır. Bu nedenle Pakistan'daki ofis mobilyaları sektöründe olan ihtiyaç iyi değerlendirilmeli ve karşılıklı bağlantılar sağlanarak ihracatımız artırılmalıdır.

Bu çerçevede 28-30 Ağustos 2007 tarihleri arasında Pakistan'ın Karaçi kentinde düzenlenecek olan **BUILDASIA - 3. Yapı Malzemeleri, Yapı Teknolojileri, İnşaat Makineleri, Ahşap Mobilya ve Dekorasyon Fuarı**'na Konya'dan ihracatçı firmalar katılabilir. Benzer şekilde 23-28 Ekim 2007 arasında KTO - TÜYAP Konya Uluslararası Fuar Merkezi'nde düzenlenecek olan **KONYA MOBİLYA DEKORASYON 2007 - Konya 3. Mobilya, Halı, Ev Tekstili, Züccaciye, Aydınlatma, Ev Elektronikleri ve Dekorasyon Ürünleri Fuarı**'na Pakistan heyetleri davet edilerek Konya'da üretilen ürünlerimiz sergilenebilir.

KAYNAKÇA

1. **Pakistan Ülke Profili**, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, 2004
www.foreigntrade.gov.tr/DUNYA/RAPOR/PAKISTAN/PAKISTAN.HTM
2. **Pakistan**, Vikipedi, Özgür Ansiklopedi, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Pakistan>
3. **Pakistan, CIA - The World Factbook**
www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/pk.html
4. **Country Profile of Pakistan**, Economist Intelligence Unit, January 10th 2007
5. **Pakistan Ülke Raporu**, <http://www.enfal.de/pakistan.htm>
6. **Pakistan İslam Cumhuriyeti**, T.C. İslamabad Büyükelçiliği, 2004
7. **Pakistan Ekonomisi**, T.C. İslamabad Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Haziran-Temmuz 2003/2004
8. **Economic Indicators of Pakistan**, Pakistan Federal Bureau of Statistics, 2004
www.statpak.gov.pk/depts/fbs/statistics/economic_indicators/economic_indicators.html
9. Lerzan ÖZTÜRK, **Pakistan Pamuk ve Tekstil Ekonomisi**, Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası, 20 Nisan 2006, www.tekstilisveren.org/content/view/105/46/
10. **Pakistan**, Türkiye-Pakistan Parlamentolar arası Dostluk Grubu,
www.tbmm.gov.tr/ul_kom/turk_pakistan/ulke_bilgileri.htm
11. **Konya'nın İhracatı 100 Ülkeye Uzandı**, Yeni Şafak, 5 Aralık 2006
12. **İhracatta yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, MÜSİAD Konya Şubesi, 2007
13. **Sector Briefs, SMEDA - Small and Medium Enterprise Development Authority of Pakistan** - <http://www.smeda.org/business-development/sector-briefs.html>